

спрямовані перш за все на досягнення соціальної злагоди.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Химич І.Г. Імідж як важливий показник діяльності підприємства у сучасних умовах розвитку корпоративної культури / І.Г. Химич // Економіка та держава. – 2009. – №9. – С.12
2. Лебедев М. А. Устойчивое развитие в Украине : проблемы и возможности / М. А. Лебедев // Проблемы стійкого розвитку України. – Збірка доповідей міжнародної наукової конференції студентів. – Київ, Всеукраїнська екологічна ліга, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2004/feht/lebedev/library/lebedev1.htm>
3. Краплич, Р. Корпоративна соціальна відповідальність українського бізнесу: Досвід Фондації Острозьких : Посібник для бізнесу та неприбуткових організацій [Текст] / Р. Краплич; Фондація ім. князів-благодійників Острозьких. – Рівне, 2007. – 74 с.
4. Перельгина Е. Б. Психология имиджа : учебное пособие / Е. Б. Перельгина. – М. : Аспект Пресс, 2008. – 223 с.
5. Полякова О. М., Кас П. Ю. Особенности формирования і розвитку соціальної відповідальності підприємств в Україні // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 32. – с.284-289.
6. Мельник С. Соціальна відповідальність бізнесу як складова соціальної політики України. / С. Мельник // Економіка та держава. – №5. – 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lir.lg.ua/shlahi.doc
7. Офіційний сайт компанії ДЕПК [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dtek.com/>
8. Офіційний сайт компанії «НІКО» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niko.ua/>
9. Шарков Ф. И. Имидж фирмы: технологии управления : учеб. пособие / Ф.И.Шарков / —М.: Академ. Проект, 2006. — 271 с.

УДК 340.341:007

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Машенко Н. Є., к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем управління Донецького національного університету

Машенко Н.Є. Методологічні аспекти наукового забезпечення інноваційної діяльності

У роботі обґрунтовано методологічні аспекти науково-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в національній економіці. Визначено важливість використання наукових досліджень в інноваційній сфері, що матиме певні позитивні наслідки для національної економіки в цілому. Виокремлено перешкоди впровадження інновацій для економіки України. Досліджено взаємозв'язок наукової та інноваційної систем та визначено необхідність формування засад інноваційної моделі розвитку для України. Розглянуто роль держави в формуванні національної інноваційної моделі. Держава має стати каталізатором активного інноваційного процесу, формування ефективної інноваційної моделі для України має стати її першочерговим завданням, а рычаги впливу інноваційної політики мають сприяти зростанню національної економіки.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, науковий потенціал, економічне зростання, інноваційна модель економіки.

Машенко Н.Е. Методологические аспекты научного обеспечения инновационной деятельности

В работе обоснованы методологические аспекты научно-информационного обеспечения инновационной деятельности в национальной экономике. Определена важность использования научных исследований в инновационной сфере, которая будет иметь определенные положительные последствия для национальной экономики в целом. Выделены препятствия внедрения инноваций для экономики Украины. Исследована взаимосвязь научной и инновационной систем и определена необходимость формирования принципов инновационной модели развития для Украины. Рассмотрена роль государства в формировании национальной инновационной модели. Государство должно стать катализатором активного инновационного процесса, формирование эффективной инновационной модели для Украины должно стать его первоочередным заданием, а рычаги влияния инновационной политики должны способствовать росту национальной экономики.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, научный потенциал, экономический рост, инновационная модель экономики.

Mashchenko N. Methodological aspects of the scientific providing of innovative activity

The methodological aspects of the scientifically-informative providing of innovative activity are in-process reasonable in a national economy. Importance of drawing on scientific researches is certain in an innovative sphere which will have positive consequences are certain for a national economy on the whole. The obstacles of introduction of innovations are distinguished for the economy of Ukraine. Intercommunication of the scientific and innovative systems is investigational and the necessity of forming of principles of innovative model of development is certain for Ukraine. The role of the state is considered in forming of national innovative model. The state must become the catalyst of active innovative process, forming of effective innovative model for Ukraine must become her by a near-term task, and the levers of influence of innovative policy must assist the increase of national economy.

Keywords: innovative activity, innovative development, scientific potential, economy growing, innovative model of economy.

Постановка проблеми. Наука і техніка перетворилися сьогодні на вирішальний чинник економічного розвитку будь-якої країни. Вони відіграють провідну роль у рішенні всіх проблем економічного, екологічного, соціального, культурного розвитку. Результати наукового пошуку як своєрідний «інформаційний ресурс» дозволяють підвищити ефективність громадського виробництва і досягти вищого рівня економічного розвитку. Розвиток і поширення нових технологій є центральним питанням в забезпеченні росту випуску продукції і продуктивності праці.

Саме інформація, що виробляється та функціонує в науці, є основною трансформаційною силою, яка використовує накопичені досягнення минулого і є основою прогресу в майбутньому. Але питання, як вона використовуватиметься для розвитку економіки в Україні, є відкритим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інноваційної діяльності, моделі інноваційного розвитку стали предметом досліджень багатьох вчених: О. І. Амоші, Л. К. Безчасного, В. М. Гесця, Е. М. Лібанової, Ю. В. Макогона, Б. Е. Патона, А. А. Чухна та інших. Однак аналіз публікацій свідчить, що деякі важливі аспекти проблеми і донині залишаються недостатньо дослідженими. Для України в сучасних умовах стає питання обґрунтування методологічних засад інноваційного розвитку та формування інноваційної моделі економіки.

Мета статті полягає у дослідженні методологічних аспектів наукового забезпечення інноваційної діяльності, взаємозв'язку наукової та інноваційної систем.

Результати дослідження. В умовах трансформаційних процесів економіки наукова інформація стає одним з найважливіших стратегічних ресурсів, яка може забезпечити якісний прорив на інноваційних засадах. Вона формує засади та передумови розвитку інноваційної системи країни, є основною рушійною силою розвитку інформаційного суспільства.

Перед сучасною наукою стоїть важливе завдання забезпечення науковою інформацією економіки та різних галузей дослідженнями для подальшої генерації знань. Проте сам по собі науковий потенціал не забезпечує зростання економічного розвитку. Реалізація наукових знань здійснюється в рамках інноваційної системи, що існує, тобто інструментом, який виконуватиме функцію використання наукових знань в економіці, є національна інноваційна система.

Інновація – це впровадження досягнень науки та техніки у виробництво з метою отримання максимального прибутку, завоювання нових ринків збуту за допомогою підвищення конкурентоспроможності продукції.

Аналіз сучасних визначень та трактувань поняття «інновація» дозволив визначити інновацію як практичне застосування знання в

промисловості. Знання в свою чергу – це певна систематизована людством або людиною інформація щодо якогось об'єкту. Джерелом такої інформації є, з одного боку, набутий досвід, а з іншого – наукові дослідження. Причому наука (фундаментальні дослідження) є джерелом нового знання, яке через прикладні дослідження та розробки може бути втілено в нову або удосконалену технологію. Процес отримання знання, особливо сьогодні, залежить саме від науки, що підтверджується досвідом багатьох країн та підкреслюється багатьма дослідниками, зокрема економістами Всесвітнього економічного форуму [1].

Очевидно, що впровадження результатів наукових досліджень чи будь-яке інше їх застосування в діяльності підприємств не може мати безперервний характер. По-перше, кожна технологія має свій життєвий цикл, а тому навіть поява нової, значно ефективнішої технології, не призводить до миттєвої відмови від старої технології. Але у будь-якому разі рішення про впровадження нових технологій, нової продукції чи будь-яких інших інновацій залежить від керівництва підприємства, яке в свою чергу знаходиться під впливом як суб'єктивних, так і об'єктивних факторів.

Автор погоджується з думкою вчених [3], що існує лише два механізми технологічного розвитку: маркетинговий ривок та науковий поштовх, які взаємопов'язані між собою. «Науковий поштовх» передбачає передусім стимулювання наукових досліджень та розробок і спрямований на створення нової технології; тоді як попит наполягає на формуванні ринкового попиту на нові технології.

Нині інноваційний розвиток стає найбільш важливим елементом соціально-економічного розвитку країн і регіонів. Зростання економік США, ЄС, Японії, Південної Кореї, Китаю, Індії багато в чому обумовлений розвитком наукомістких галузей, розробкою і впровадженням інновацій. Без інновацій економічна система досягла б стійкої рівноваги, яка перешкоджатиме подальшому розвитку національної економіки.

Інновації важливі і як окремий вид діяльності, і як стимул економічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності в цілому.

Інноваційний капітал може створюватися на різних рівнях і напрямках функціонування суспільства: на міждержавному, державному, регіональному, галузевому, на різних просторових критеріях; на рівні корпорацій, холдингів, асоціацій тощо, але об'єднуючим елементом всіх таких структур є створення як корпоративного інноваційного капіталу так і корпоративної інформації, які стають основою для отримання нових можливостей без значних додаткових витрат для учасників об'єднання в межах окремої сфери діяльності.

Важливість використання наукових досліджень в інноваційній сфері має певні позитивні наслідки для національної економіки в цілому:

застосування в промисловому виробництві нової техніки, технологій та інформаційних систем забезпечує зростання продуктивності ресурсів, які використовуються в процесі суспільного виробництва. Оскільки нова техніка та нові технології (у тому числі інформаційні) мають кращі показники продуктивності, потужності, швидкості, енергоємності тощо, відбувається зниження витрат ресурсів у розрахунку на одиницю промислової продукції;

впроваджені інновації сприяють зменшенню частки живої праці у складі витрат на виробництво з одночасним збільшенням частки зношених у процесі виробництва засобів праці та спожитих предметів праці;

застосування інновацій, у тому числі соціальних, організаційних, продуктових забезпечують підвищення якості промислової продукції; сучасні інформаційні технології створюють можливості для автоматизації управління, вдосконалення технологічних процесів у виробництві, підвищення надійності й довговічності виробів, скорочують час науково-технічних та конструкторських розробок; застосування нових матеріалів надає змогу знизити показники матеріаломісткості та енергоємності продукції.

Тобто інноваційна система є зовнішньою соціально-економічною силою, що підвищує ефективність виробництва.

Найвагомішими факторами, що перешкоджають впровадженню інновацій, є наступні:

відсутність інформації як з боку розробників, так і з боку потенційних інвесторів про наявність певних інновацій;

нестача коштів у замовників;

великі витрати та недостатня інформація про впровадження, обслуговування, підтримку нововведення;

недостатня інноваційна політика з боку держави, зокрема недосконалість законодавства, відсутність кооперації з науково-дослідними установами, закладами системи освіти;

високий економічний ризик та тривалий термін окупності нововведень.

З цього виходить, що факторами, які сприятимуть цим перешкодам, мають стати: кооперація зусиль вчених, бізнесу, держави з метою формування цілей та завдань, аналізу ресурсів, потенціалу та потужностей, які є в наявності в країні з використанням зарубіжного досвіду для розробки національної інноваційної моделі, що виведе країну з економічної кризи. Світовий досвід свідчить, що подолання відставання можливе лише при наявності в країні розвинутої системи генерації знань – науки, ефективної системи освіти, а також на систематичній взаємодії в сфері наука-освіта-виробництво. За таких умов відбуватиметься формування інноваційної політики, вибір, розробка інструментів інноваційного розвитку, а головною рушійною силою має стати інтеграція науки і виробництва, підвищення ефективності використання результатів наукової та науково-технічної діяльності.

Більше того, між наукою та промисловістю у кожному конкретному випадку може існувати не один, а декілька зв'язків, що в свою чергу обумовлює необхідність всебічного комплексного аналізу усіх можливих контактів для визначення впливу науки на промисловість.

Формами взаємозв'язків науки та промисловості є: створення спільних лабораторій; спін-офф; ліцензування та інші дії з інтелектуальною власністю; навчання та підвищення кваліфікації працівників для фірм; дослідження на замовлення; спільні дослідження; створення технопарків, інкубаторів; центри передачі технологій; міграція кадрів з науки у промисловість; конференції за участю науковців та промисловців; спільне керівництво дисертаційними дослідженнями; спільні публікації; створення мереж, в т. ч. між науково-дослідницькими закладами та своїми колишніми аспірантами та студентами; зустрічі, ініційовані промисловістю; неформальні контакти [1].

Вплив розвитку вітчизняної науки на рівень впровадження інновацій закономірний. Тому наведемо аналіз, що визначатиме взаємозв'язок рівня науки, зокрема її фінансування, кількості науковців та наукових установ, та інновацій, що впроваджуються в економіці.

Статистичні дані і результати наукових досліджень свідчать, що фінансування науки, зокрема фундаментальних досліджень, в Україні є недостатнім для участі науки в інноваційному розвитку економіки. Фактичні витрати державного бюджету на науку в 2003-2012 рр. у середньому складають 0,33% ВВП замість 1,7%, задекларованих у Законі України «Про наукову та науково – технічну діяльність» [2]. За останні 11 років цю норму закону жодного разу не було виконано. Найменший обсяг державних видатків спостерігався у 2011 р. – 0,29% ВВП, але ніколи не перевищував 0,5 % ВВП (рис. 1).

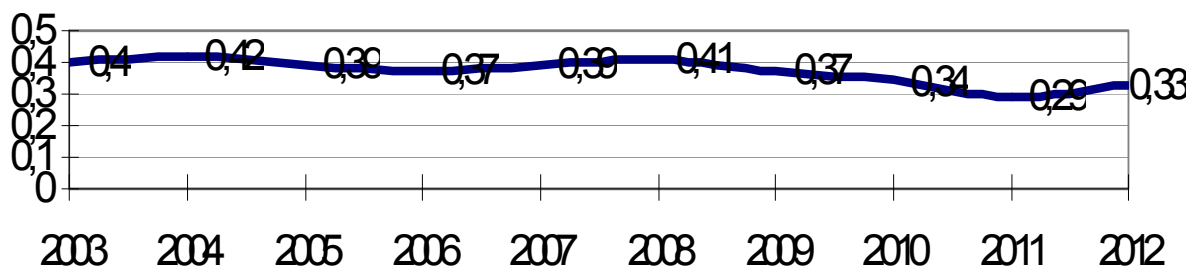

Рис. 1. Фінансування науки, доля ВВП, %

Рівень бюджетного фінансування науки як частка ВВП впродовж 2003-2012 рр. залишився практично на одному і тому ж самому рівні. Це доводить, що проблема належного фінансового забезпечення науки в Україні є надзвичайно актуальною і виходить за рамки наукової площини, набуваючи важливого економічного значення.

Проблема фінансування сприймається вченими як найбільш вагома, оскільки недостатнє фінансування є найважливішою перешкодою у підвищенні кваліфікації співробітників та у своєчасній підготовці дисертаційних досліджень; молоді учені не залишаються в науці через низьку заробітну плату; недофінансування викликає дефіцит необхідних ресурсів: устаткування (приладів), експериментальних матеріалів і реактивів, витратних матеріалів, комп'ютерної техніки, інформації (оновлення бібліотечних фондів і доступ в Інтернет), а також перешкоджає міжнародній співпраці [4].

Високий рівень наукового потенціалу є необхідною умовою стійкого розвитку суспільства. Але якщо країна не докладає зусиль для проведення наукових досліджень, розробки й освоєння нових технологій, то вона неминуче опиняється у низці найбільш відсталих держав, втрачаючи свою незалежність і самобутність.

Далі буде проаналізовано основні показники наукового потенціалу України за 2003-2012 рр. [5; 6].

Зменшення кількості організацій, які виконують наукові дослідження і розробки – на 19 % (із 1487 у 2003 р. до 1208 у 2012 р.), чисельності науковців – на 25 % (із 173,9 тис. осіб у 2003 р. до 129,9 тис. осіб у 2012 р.) свідчить про падіння наукового потенціалу країни (рис. 2).

* починаючи з 2006р. не звітують організації, які надавали лише науково-технічні послуги

Рис. 2. Динаміка стану наукових організацій та науковців за 2003-2012 рр.

Показники наукової діяльності відображаються на інноваційній діяльності підприємств країни, тому що наукові розробки впроваджуються на підприємствах і впливають на розвиток промислового виробництва. Таким чином, наукові й дослідно-конструкторські розробки перетворюються на базовий елемент виробництва. Вплив інноваційного чинника на виробництво сьогодні є визначальним, комплексним.

Суспільство перебуває на тому етапі розвитку, коли більшість проблем розв'язуються на базі швидкої розробки і використання у виробництві нових технологічних та організаційних ідей, нової техніки, або інакше – інновацій.

Далі буде розглянуто показники інноваційної діяльності в Україні за 2000-2010 рр. [5; 6].

Має місце падіння питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової майже у 2 рази, нестійке зростання питомої ваги підприємств, що впроваджували інновації, з 11,5 % у 2003 р. до 13,6 % у 2012 р. (рис. 3). Найбільша їх кількість була у 2006-2007 рр.

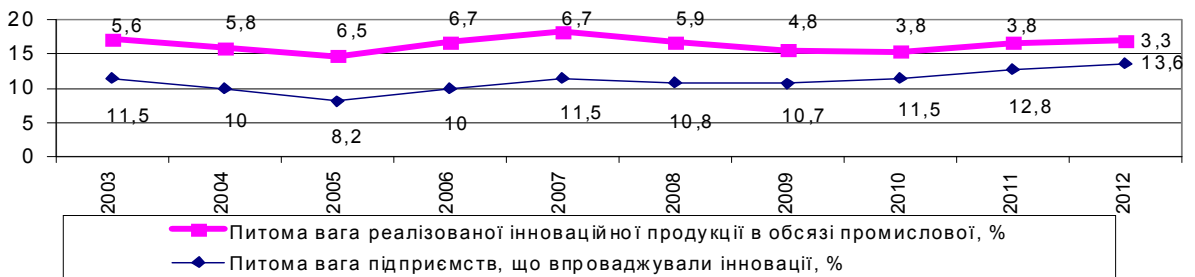

Рис. 3. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової та питома вага підприємств, що впроваджували інновації

Дані табл. 3 свідчать, що впровадження нових технологічних процесів та освоєння виробництва інноваційних видів продукції йде нерівномірно, у більшості випадків інновації впроваджуються комплексно, одночасно за декількома напрямками.

Таблиця 3

Впровадження інновацій на промислових підприємствах за видами у 2003-2012 рр.				
Період	Впроваджено нових технологічних процесів	У т. ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	З них нові види техніки
2003	1482	606	7416	710
2004	1727	645	3978	769
2005	1808	690	3152	657
2006	1145	424	2408	786
2007	1419	634	2526	881
2008	1647	680	2446	758
2009	1893	753	2685	641
2010	2043	479	2408	663
2011	2510	517	3238	897
2012	2188	554	3403	942

Висновки та пропозиції. В Україні відбувається процес зниження рівня наукової та інноваційної діяльності. Спостерігаються тенденції скорочення науковців, на дуже низькому рівні перебуває інноваційна активність підприємств, впровадження нових технологічних процесів і освоєння нових видів техніки є нестійким, має тимчасовий характер. Держава є доволі пасивною в процесах інноваційного розвитку. Але саме держава має стати каталізатором активного інноваційного процесу, формування ефективної інноваційної моделі для України має стати її першочерговим завданням, а важелі впливу інноваційної політики мають сприяти зростанню національної економіки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Грига В. Ю. Теоретичні та практичні аспекти використання наукових результатів НАН в економіці України: монографія. – К.: Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України., 2010. – 113 с.
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст.165.
3. Yates A. What drives technology development? [Електронний ресурс] / Yates A. – Режим доступу: http://www.ieaust.org.au/policy/speeches_by_year2_0.html
4. Красовська О. В. Фінансування фундаментальних досліджень в Україні: за результатами опитування вчених / О. В. Красовська, Н. Б. Ісакова // Проблеми науки. – 2005. – № 2. – С. 16-22.
5. Наукова та інноваційна діяльність за 2000-2010 рр. / Державна служба статистики України, 2011. [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України, 2013. [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

УДК 001.895:658

ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мезенцева Ю.О., аспірантка кафедри міжнародної економіки Донецького національного університету (Україна)

Мезенцева Ю.О. Шляхи інтенсифікації інноваційної діяльності підприємств на основі використання провідних технологій

У статті розкрито актуальність проблеми ефективної діяльності підприємства в умовах використання інноваційних технологій. Відзначено, що методи управління інноваціями відрізняються від методів управління традиційним виробництвом, оскільки інноваційні процеси спрямовані на створення поки ще неіснуючих продуктів, якісне оновлення виробничих сил та виробничих відносин. У цьому контексті запропоновано використання окремої інфраструктури на підприємствах, що займаються інноваційною діяльністю.

У роботі визначено шлях комерціалізації технологій та ефективної реалізації інновацій на підприємстві, що ілюструє лінійна модель комерціалізації технологій. Дана модель описує шлях інновацій у загальній системі від досліджень до розробок і розповсюдження інновацій. Впровадження лінійної моделі комерціалізації інновацій надасть можливість проведення на замовлення компанії досліджень, орієнтованих на створення нових зразків техніки і технології, на співробітництво університетів і науково-дослідних інститутів з інноваційними фірмами; маркетингові консультації з новою продукцією, нових технологій і виробничих процесів.

У наведеній статті також проаналізовано ступінь використання інновацій на підприємствах різних форм власності, потужності, територіальної та галузевої приналежності. Обґрунтовано, що найбільша інноваційна активність характерна для підприємств машинобудівної та металообробної галузей промисловості.

Ключові слова: інновація, трансфер технологій, лінійна модель комерціалізації інновацій, стратегічні інновації, інноваційна діяльність.

Мезенцева Ю.А. Пути интенсификации инновационной деятельности предприятий на основе использования передовых технологий

В статье раскрыта актуальность проблемы эффективной деятельности предприятия в условиях использования инновационных технологий. Отмечено, что методы управления инновациями отличаются от методов управления традиционным производством, поскольку инновационные процессы направлены на создание пока еще несуществующих продуктов, качественное обновление производительных сил и производственных отношений. В этом контексте предложено использование отдельной инфраструктуры на предприятиях, занимающихся инновационной деятельностью.

В работе определен путь коммерциализации технологий и эффективной реализации инноваций на предприятии, что иллюстрирует линейная модель коммерциализации технологий. Данная модель описывает путь инноваций в общей системе от исследований к разработкам и распространению инноваций. Внедрение линейной модели коммерциализации инноваций даст возможность проведения исследований по заказу компаний, ориентированных на создание новых образцов техники и технологии, на сотрудничество университетов и научно-исследовательских институтов с инновационными фирмами; маркетинговых консультаций по новой продукции, новым технологиям и производственным процессам.

В этой статье также проанализирована степень использования инноваций на предприятиях различных форм собственности, мощности, территориальной и отраслевой принадлежности. Обосновано, что наибольшая инновационная активность характерна для предприятий машиностроительной и металлообрабатывающей отраслей промышленности.

Ключевые слова: инновация, трансфер технологий, линейная модель коммерциализации технологий, стратегические инновации, инновационная деятельность.

Myezyentseva Y. The ways of enterprises' innovation activities intensification through the implementation of advanced technologies

The relevance of the topic of enterprise's effective functioning when using the innovation technologies is outlined in the article. It is noted that innovation management methods are different from the ones used in traditional enterprises, mostly because innovation processes are aimed at creation of the products that do not exist, productive forces and relations upgrade. In this context the use of specific infrastructure in the innovative enterprises is proposed.

The way of technologies' commercialization and effective implementation of innovations in the enterprises is defined. This process is illustrated by the linear model of technologies' commercialization. This model describes the way of innovations from research to development and distribution. The implementation of the linear model of technologies' commercialization will allow to conduct the researches according to the orders of the companies that are oriented on creation of new samples of technologies, on cooperation between universities or research institutions and innovative companies; to gather marketing meetings in order to discuss new products, new technologies and production process.

In the article the level of innovations implementation in the enterprises of different forms of ownership, capacity, location, devoted to different branches of national economy. The fact that enterprises in machinery and metalworking demonstrate the highest level of innovation involvement is proved.

Keywords: innovation, technologies' transfer, linear model of technologies' commercialization, strategic innovations, innovation activities.

Постановка проблеми. Розвиток й ідентифікація сучасного виробництва повинні вцілому базуватися на новітніх рішеннях в галузі технологій, техніки, організаційних форм, економічних методів господарювання, тобто різних технологічних інноваціях, впроваджуваних у виробництво.

Конкурентоспроможність країни та підприємства на світовому ринку все більше залежить від продукції, в основі якої лежать нові знання. Як у минулому – промисловість залежала від доступу до природних ресурсів, так і сьогодні індустрія має потребу в науці, технологічних інноваціях і освіті. Розвиток продуктивних сил відбувається при тісній взаємодії науки і нових технологій з виробництвом.